

2. Особливості викладання іноземної мови професійного спрямування / Вадаська С.В. // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі. – Київ, 2013. – С. 37-46

3. Цебрук І.Ф., Косило Н.В., Семотюк О.В. Специфіка підбору професійно-орієнтованого тексту та створення комплексу лексико-граматичних вправ при навчанні іноземної мови студентів медичних ВНЗ. Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Д.: Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2012. Т.2. С.93-98.

Ігнатюк О. А., Поліщук Д.В.

Особливості формування професійно-педагогічної компетентності іноземних здобувачів вищої освіти третього рівня підготовки при викладанні педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти на період до 2030 року [1] наголошується на важливості підвищення якості підготовки іноземних фахівців у ЗВО України відповідно до змісту укладених міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво з іноземними державами в галузі освіти та науки. Стратегічною метою розвитку професійної освіти сьогодні [2] є забезпечення найбільш повного задоволення потреб країни у висококваліфікованих фахівцях, створення механізму узгодження актуальних потреб науки й виробництва та можливостей професійної підготовки майбутніх фахівців різних напрямів і

спеціальностей (фахівців системи «людина-людина», «людина -техніка» тощо).

Важливо відзначити, що в останнє десятиріччя у вітчизняних ЗВО (технічних, педагогічних, медичних тощо) значно зросла кількість іноземних студентів та аспірантів. Цей висновок ґрунтується також на 70-річному досвіді підготовки фахівців в НТУ «ХПІ» для країн Європи, Азії, Африки, Близького Сходу, Латинської Америки та інших [3, 6].

При цьому якість професійної підготовки іноземців значною мірою залежить від їх готовності до навчання і реалізації своїх потенційних можливостей, розвитку і реалізації особистісно-професійного потенціалу, від змістовного наповнення структурних компонентів готовності до особистісно-професійного розвитку і самовдосконалення: мотиваційно-цільового, емоційно-ціннісного, когнітивно-дієвого, особистісно-творчого [4].

Зміст професійної компетентності викладача будь якої спеціальності визначається кваліфікаційною характеристикою. Вона являє собою нормативну модель компетентності педагога, відображаючи науково обґрунтований склад професійних знань, умінь і навичок. Тож, додержуємося думки, що професійна компетентність педагога виражає єдність його теоретичної й практичної готовності в структурі особистості й характеризує його професіоналізм [1,2].

Теоретичні положення формування готовності до педагогічної діяльності у майбутніх викладачів вищої школи висвітлено у працях А. Алексюка, В. Гриньової, О.Гури, І. Зязюна, М. Євтуха, В. Лозової, О. Романовського, І. Прокопенка, С. Сисоєвої, А. Сущенко, Т. Сущенко, О. Сухомлинської та іншими [3,4, 5 та ін.]. Не дивлячись на значний інтерес науковців до цієї проблеми у процесі підготовки майбутніх фахівців, це питання потребує подальшого вивчення у контексті підготовки викладачів вищої технічної школи з числа аспірантів технічних університетів, які не

мають базової вищої педагогічної освіти, і набувають знань з педагогічної діяльності під час навчання в аспірантурі та в подальшій викладацькій діяльності на кафедрах університету за обраним фахом. У тому числі це стосується аспірантів-іноземців [5,7].

Метою роботи вбачаємо в розкритті особливостей формування професійно-педагогічної компетентності іноземних здобувачів вищої освіти третього рівнів підготовки при викладанні педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною.

Теорія і практика підготовки фахівців у вищій школі, педагогічний досвід власний і колег, дозволяє відзначити, що іноземці у більшості випадках навчаються в академічних групах відповідно до рівня підготовки разом з українськими аспірантами, а тому їхня життєдіяльність підкоряється загальному для конкретного вищу режиму організації освітнього процесу, із можливістю побудови індивідуальної траєкторії підготовки за ОНП (3 рівень підготовки). Це дає змогу широко впроваджувати різні технології, методи та засоби організації освітнього процесу.

В освітніх програмах підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» 1 року підготовки у ЗВО уведене вивчення дисциплін педагогічного блоку (вибіркова частина): “Основи педагогіки вищої школи”, “Професійна культура педагога”, “Риторика”, “Методологія і логіка науково-педагогічної діяльності у вищій технічній школі”. Викладання означених дисциплін відбувалось на підставі запровадження компетентісного підходу, що передбачало максимальне наближення процесу підготовки до реалій майбутньої діяльності викладача, не лише формування цілісного уявлення про майбутню професію, спрямування погляду на майбутнє, але й формування здатності у аспіранта аналізувати, прогнозувати й проектувати траєкторії професійного зростання суб’єктів освітнього процесу [3,7].

Організація освітнього процесу іноземних здобувачів має свою специфіку. Цей факт пояснюється тим, що перед іноземцями після вступу до українських вишів постає ціла низка серйозних проблем (побутових, харчових, кліматичних, безпекових, освітніх, психологічних, комунікативних, соціокультурних тощо), які негативно впливають на їхній фізичний і психічний стан, а також на проходження професійної підготовки. При цьому вираження цих проблем у конкретного здобувача залежить від його психологічних особливостей, від країни походження й етнічної належності, що значною мірою зумовлює ступінь відмінностей між звичними для молоді людини умовами життєдіяльності й тими умовами, у які вона потрапляє після вступу до українського вишу [3, 5, 6].

Спираючись на концепцію компетентісного підходу у навчанні дисциплін педагогічного блоку, передбачено гармонійне поєднання різних форм роботи: лекційної, практичної, самостійної, різновидів консультацій, співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, мікрогрупове навчання в співпраці). Завдяки їх впровадженню зростає роль діалогічної взаємодії, де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами. Саме така організація занять сприяє ефективному засвоєнню аспірантами змістовного компонента майбутньої педагогічної діяльності [3, 5, 7].

Організація практичних і семінарських занять передбачає взаємодію та активне спілкування рівноправних учасників (семінар-круглий стіл, семінар-дискусія, семінар-дослідження, робота у командах за типом брейн-рингу тощо), де аспіранти, іноземці у тому числі набувають досвіду колективної командної роботи, розвивають особистісний потенціал, відповідальність за результати співпраці, комунікативні, організаторські, лідерські якості, виступають у ролі доповідачів і опонентів, ставлять та вирішують (творчі, пошукові, проектувальні) проблеми, тренуються у публічному виступі, презентації, доведенні та відстоювання правильності власної позиції тощо.

У зв'язку з цим у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців значного підвищується роль умов і новітніх технологій, які дають змогу здобувачам вищої освіти різних рівнів підготовки системно розвивати свої професійні якості та властивості відповідно до динамічних змінюваних вимог із боку суспільства.

Зупинимося на розкритті найбільш доцільних умов, які сприяють формуванню професійно-педагогічної компетентності, готовності до майбутньої педагогічної діяльності іноземних здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня підготовки у процесі викладання педагогічних дисциплін українською мовою як іноземною у період 2020-2023 рр в умовах нашого технічного університету.

Такими умовами під час дослідження визначено такі: по-перше, активна участь аспірантів-іноземців у процесі обговорення, неформальних дискусіях у командах(міні групі), під час прийняття рішень; по-друге, організація спільної діяльності на кожному етапі навчання (особливо на початковому), яка поступово перетворюється на самостійну, спрямовану на вирішення проблемних ситуацій; по-третє, створення партнерських відносин взаємодії, що ґрунтуються на співробітництві, відкритості, довірі, особистій участі, підтримці; по-четверте, забезпечення умов необхідного консультування (надання викладачем консультацій та додаткових завдань аспірантам, які бажають знати більше); по-п'яте, забезпечення систематичного контролю знань аспірантів-іноземців, як додаткового мотиватору навчання; по-шосте, запровадження індивідуального підходу до аспіранта-іноземця та створення «ситуацій успіху», ефекту новизни, ефекти змін, ефекту гри.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Результати дослідження довели, що запровадження компетентісного підходу при викладанні педагогічних дисциплін українською як іноземною аспірантам-іноземцям технічного вищу сприяло набуттю ними відповідних

результатів навчання та сформованності професійно-педагогічної компетентності, достатнього рівнів готовності до педагогічної діяльності у вищій. Подальші розвідки плануємо проводити у напрямі визначення можливості і запровадження мобільного навчання у площині означеної проблеми.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). [Електронний ресурс]. Доступно: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf. Дата звернення: листопад, 12, 2023.
2. Верховна Рада України. Закон України Про вищу освіту (документ 1556-VII, зі змінами). [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Дата звернення: листопад, 12, 2023.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Професійна культура педагога: навч.-метод. посіб. /О.С. Пономарьов, О.Г. Романовський, О.А. Ігнатюк, М.П. Згурська. Харків:НТУ «ХП», 2011. 198 с.
5. Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти: монографія/ за ред. О. Г. Романовського та О. С. Пономарьова. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2017. 292 с.
6. Сладких І. А. Формування готовності студентів-іноземців груп довузівської підготовки до навчання у вищих технічних навчальних закладах. Автореферат дис. здобуття наук. ступеня к.пед.н. зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2014. 20 с.

7. Ігнатюк О.А. Компетентнісний підхід в організації підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» усіх спеціальностей технічного університету до педагогічної діяльності. Компетентнісний підхід в освіті та професійній діяльності: Всеукраїнська наук.-прак. конф.: 14-20 квітня 2018 р.: матеріали. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. С. 74-76.

Кінащук А. В.

Теорія та практика перекладу: досвід викладання за кордоном

Національний університет водного господарства та природокористування, Рівне

На сучасному етапі лінгвістичного й економічного поступу суспільства дедалі частіш у поле зору науковців потрапляє питання про актуальність поняття перекладу, а надто в умовах глобалізації та прогресивного розвитку інформаційних технологій. У своїх розвідках дослідники намагаються визначити важливість застосування штучного інтелекту у процесі викладання перекладу у закладах вищої освіти (Ю.Ванг), виокремити найбільш помічні методи перекладу спеціалізованих текстів, спеціальної дидактики наголошуючи на лінгвістичних компетенціях та теоретичній підготовці у процесі викладання перекладу (Т.Полякова, В.Самаріна), схарактеризувати доцільність використання перекладу у процесі вивчення іноземної мови у хорватських закладах вищої освіти (І.Барік), окреслити інституційний характер викладання перекладознавства у його кореляції із теорією та педагогічною практикою в Іспанії (М.Перез) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет вивчення особливостей викладання теорії та практики перекладу у закордонних закладах вищої освіти.